

Late wegtrek van ganzen uit het Delta-gebied in het voorjaar van 1964

Door L. J. Draaijer en G. Ouweneel

Sinds jaar en dag oefenen de grote concentraties wilde ganzen in het Deltagebied gedurende het winterseizoen een grote aantrekkingskracht op ons uit. In de afgelopen seizoenen waren wij in de gelegenheid verscheidene pleisterplaatsen die langs de noordoever van het Hollandsch Diep/Haringvliet liggen, te bezoeken. Tijdens deze bezoeken, die afwisselend éénmaal per week en éénmaal per veertien dagen plaatsvonden, constateerden wij in éénzelfde seizoen vaak niet geringe fluctuaties in de aldaar aanwezige aantallen ganzen. Onontkoombaar drong zich de vraag bij ons op, in hoeverre er een geregelde uitwisseling van ganzen tussen de pleisterplaatsen onderling bestaat in het Delta-gebied. Wij waren wel in staat enige losse, positieve gegevens te verzamelen. Maar o.i. kan pas een afdoende antwoord op deze vraag gegeven worden, wanneer gedurende een aantal seizoenen een net van waarnemers op deze pleisterplaatsen gegevens verzamelt. Alleen al om de ongetwijfeld toch grote veranderingen die in de naaste toekomst in het Delta-gebied zullen plaatsvinden, is een dergelijk onderzoek beslist gewenst. Bovendien zouden wij dan een vrij nauwkeurig overzicht krijgen van de aantallen ganzen die, op een bepaalde datum, in het Delta-gebied verblijven.

Om enigszins een globaal overzicht te verkrijgen van het aantal ganzen, gespecificeerd naar soort, dat op een bepaalde datum in het Delta-gebied huist, hadden wij al lang het plan opgevat in enkele dagen tijds een zo groot mogelijk aantal ganzenpleisterplaatsen in het Hollandsch Diep/Haringvlietgebied te bezoeken. Daar ons de tijd ontbrak, konden wij dit plan niet eerder dan tijdens het Paasweekeinde 1964 verwezenlijken. Gezien het late tijdstip, eind-maart begin-april, verwachtten wij niet veel andere soorten dan de op zichzelf zeer interessante *grauwe gans* aan te treffen. Het bleek echter spoedig dat, door het abnormaal koude voorjaar, niet geringe aantallen *kolganzen*, maar vooral *brandganzen*, zich nog

steeds op de pleisterplaatsen die wij bezochten ophielden. Dit verslagje wil een poging zijn iets van onze indrukken van de ganzenpopulaties weer te geven, zoals wij die eind maart, begin april aantreffen.

Tussen 28 maart en 5 april bezochten wij achteréenvolgens de Brabantse Biesbosch, de weidegebieden bij Cillaarshoek, een plaatsje ten N.W. van Strijen, verder de gebieden onder Numansdorp, de Roode Vaart, de buitendijkse graslanden ten W. van Willemstad, de Wilhelminapolder op Zuid-Beveland, het eiland Goeree en Overflakkee en tenslotte de landbouwgebieden ten N. van Hellevoetsluis.

Op 28 maart bleken er op de slikplaten van de westelijke Brabantse Biesbosch in totaal ongeveer 600 *grauwe ganzen* te verblijven. Verder ontdekten wij tussen een groep *grauwe ganzen* één solitaire *kolgans*; tegen de avond kwam er nog een troepje van 15 *kolganzen* over.

Op 29 maart telden wij op de landerijen van Numansdorp in totaal 350 *grauwe ganzen*, 720 *kolganzen*, 1 *rietgans* en 1 *brandgans*; de laatste vogel betrof een defect exemplaar. De gebieden bij Cillaarshoek herbergden geen ganzen meer. Hoewel deze landerijen wat betreft uitgestrektheid, rust, structuur e.d. zeer aantrekkelijk lijken voor ganzen, verschijnen zij hier pas laat in het seizoen en verdwijnen zij weer vroeg. Mogelijk speelt het ontbreken van water in de onmiddellijke nabijheid hier een rol. Begin februari j.l. troffen wij hier ca. 1000 *brandganzen* en enkele honderden *kol-* en *rietganzen* (op gras!), aan. De *brandgans* was hier dit seizoen beslist talrijker dan ooit. Dit houdt mogelijk verband met de ingrijpende veranderingen die op hun traditionele pleisterplaats ten W. van Willemstad hebben plaatsgevonden. Nabij Numansdorp waren dit seizoen echter ook belangrijk minder *brandganzen*; dit is waarschijnlijk het gevolg van het feit, dat het weidegebied, waarop de soort alle jaren fourageerde, omgevormd werd tot landbouwgebied.

De 30e maart bezochten wij de zuidoever van het Hollandsch Diep. Vanaf Moerdijk tot Willemstad telden wij op de buitendijkse landen in het totaal 540 *grauwe ganzen*. Op de eertijds zo uitgestrekte buitendijkse graslanden ten W. van Willemstad, waar nog slechts een fractie van over is, bleken 75 *kolganzen*, 120 *grauwe ganzen* en niet minder dan 900 *brandganzen* te verblijven. Gezien het vergevorderde seizoen was vooral de aanwezigheid van zoveel *brandganzen* nogal verrassend. Het was voor ons aanleiding om door te rijden naar de Wilhelminapolder op Zuid-Beveland om te gaan zien of de *rietganzen* misschien ook nog aanwezig waren. Dit bleek echter niet zo te zijn: volgens de jachtopziener van Soelen waren de meeste *rietganzen* begin-maart reeds vertrokken. De enige ganzen die wij waarnamen waren een tachtigtal *rotganzen* op het plaatje bij Katsche Veer.

Tijdens vorige bezoeken aan de terreinen bij Willemstad was het ons meer dan eens opgevallen dat grote vluchten *brandganzen* af- en aanvlogen in en uit de richting van het aldaar tegenoverliggende Goeree en Overflakkee. Dit was de 30e maart ook weer het geval: een troep van 150 *brandganzen* verdween hoog in N.W.-richting. Dit feit was voor Draayer genoeg om de

twee daarop volgende dagen, de 31e maart en de 1e april Goeree en Overflakkee op ganzen te gaan inventariseren. Ook deze excursies hadden opmerkelijke resultaten. Op de 31 maart verbleven op de buitendijkse weilanden tussen Den Bommel en Stad aan 't Haringvliet nog 1400 *brandganzen* en 95 *grauwe ganzen*. De volgende dag, 1 april, trof hij dezelfde aantallen *brandganzen* en *grauwe ganzen* aan. Bovendien ontdekte hij tevens aldaar een *dwerggans* tussen een troep *grauwe ganzen*. In dezelfde troep ganzen bevond zich ook een *grauwe gans* met een heldergele plasticband om de nek, hoogstwaarschijnlijk één van de vogels die in de zomer van 1962 in Noorwegen gemerkt zijn. Draayer bezocht op die dag ook de gehele zuidoever van het Haringvliet tot aan de Kwade Hoek. Op deze terreinen kwam hij in totaal tot een telling van 492 *grauwe ganzen*.

Zaterdag 4 april trokken wij nogmaals naar Goeree. Tussen Den Bommel en Stad aan 't Haringvliet telden wij nu 750 *brandganzen* en 700-800 *grauwe ganzen*. De *dwerggans* bleek nog steeds aanwezig te zijn, ook nu weer verbleef hij in een troep *grauwe ganzen*. In diezelfde troep bevond zich ook een *rietgans*, een *kleine rietgans* en verder de gemerkte *grauwe gans*, een wel zeer heterogene koppel dus. Verder bezochten wij de 4e april nogmaals de terreinen rond Numansdorp; hier bleken nog 550 *kolganzen* en ca. 400 *grauwe ganzen* te verblijven. Tenslotte werden op 5 april de gebieden ten N. van Hellevoetsluis op ganzen onderzocht. Er bleken echter niet meer dan enkele tientallen *grauwe ganzen* op de slikken ten W. van Hellevoetsluis te verblijven. Op deze terreinen komen, vooral tijdens strenge kou, belangrijke concentraties ganzen voor. Eind januari 1964 nam Ouweneel hier een troep van ca. 200 *kleine rietganzen* waar.

Al bij al waren wij ondertussen wel tot de conclusie gekomen dat vooral de *brandganzen* dit voorjaar wel bijzonder lang op hun pleisterplaatsen zijn blijven hangen. Wellicht geldt dit ook voor de *kolganzen*. Met uitzondering van de terreinen rondom Numansdorp hebben wij echter geen uitgesproken kolgansgebieden bezocht, maar ons beperkt tot de kuststroken van het Hollandsch Diep/Haringvliet. Niet bezochten wij het Eiland van Dordrecht, een groot gedeelte van de noordoever van het Haringvliet in de Hoekse Waard en het eiland Tiengemeten. Op de door ons onderzochte terreinen schatten wij het aantal *grauwe ganzen* op minstens 4000 exemplaren en dat van de *brandgans* op ruim 2000. Tenslotte zouden wij in dit voorlopige en korte bestek willen wijzen op het grote belang van de ganzengebieden op Goeree en Overflakkee. Ons inziens zou het zeker aanbeveling verdienen pogingen aan te wenden om de buitendijkse graslanden tussen Den Bommel en Stad aan 't Haringvliet tot een meer beschermd gebied te verheffen. Hoewel deze terreinen betrekkelijk geïsoleerd liggen is de jacht hier tamelijk intensief: per seizoen worden hier enkele honderden „grauwe” ganzen geschoten. Hoewel de *brandgans* beschermd is („ze smaken tóch tanig”, hoorden wij zeggen) is de rust op dit terrein dus lang niet verzekerd. Goede brandgansterreinen worden zeldzaam in het Deltagebied nu Willemstad en, hoewel in mindere mate,

Numansdorp verloren gaan. Ondanks het feit dat de *brandgans* ook in grote aantallen vèr van zout water pleistert (Friesland) zouden de gebieden tussen Den Bommel en Stad aan 't Haringvliet en misschien ook de uitgestrekte buitendijkse graslanden met aangrenzende slikken ten W. van Middelharnis, zeker een goede compensatie van elders verloren gegane brandgansterreinen in het Deltagebied kunnen vormen.

• *Het adres van de schrijvers luidt: L. J. Draayer, Jan van Scorelstraat 33 bis, Utrecht, en G. L. Ouweneel, Voordonk 11, Rotterdam-24*